

## N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 Febr. 1868, kl. 1 e. m.

*Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 3) Betänkande N:o  
5, i anledning af motioner angående ändringar i Kongl.  
Förordningen den 1 April 1843 rörande prestval.*

Uti särskilda, hos Andra Kammarerna väckta, motioner har blifvit föreslaget:

1:o af Herr *O. Hedengren* (N:o 10) "att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse, innefattande anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes i nåder stadga de ändringar i Kongl. Förordningen om prestval den 1 April 1843, att densamma måtte hädanefter innehålla följande bestämmelser: *a)* att samtliga medlemmar af konsistorielt eller regalt pastorat, hvilka ega rösträtt å kyrkostämman, må deltaga i prestval; *b)* att vid sådant val allenast en röst bör tillkomma hvarje röstegande; *c)* att alla val till prestsysslor må med slutna sedlar förrättas; samt *d)* att vid val till prestsysslor inom regala och konsistoriella pastorat församlingen, om den det önskar, må begära fjerde profpredikant, hvilken då uppgifvas skall. Anmäles härvid någon, som till annat stift hörer eller laga ålder icke innehafver, eller pastoralexamen ej aflagt, eller är under suspension eller i konkursstillstånd, eller af annan ännu oafgjord ansökning eller förslag hindrad att vid förevarande tillfälle komma i fråga, och något af allt detta bestyrkes, eller är af valförrättaren tillförlitligen känt; gifve han då afslag å denna begäran;"

2:o af Herr *N. Nilsson* från Malmöhus län (N:o 81) "att Riksdagen i afseende på prestval för sin del fattar följande beslut: 1) att konsistoriella pastorat skola ega rätt att, under samma vilkor som regala, få utom

“de på förslag uppförde prestmän kalla och afhöra fjerde profpredikant, utan hinder af den kallades lägre meriter, bland alla till befordran kompetente prester inom riket, eller åtminstone inom stiftet; 2) att i såväl regala som konsistoriela pastorat alla inom församlingen fast bosatte män och qvinnor, hvilka äro af Luthersk bekännelse och fyllt 25 år, skola ega rösträtt vid prestval; och 3) att alla afgifna röster, hvilka böra med slutna sedlar afgifvas, skola utan afseende på olika förmögenhetsvilkor räknas lika;” samt

3:o af Herr *J. Jonasson* från Calmar län (N:o 116) “att Riksdagen hos Kongl. Maj:t måtte göra underdånig framställning om borttagande ur § 29 i Kongl. Förordningen den 1 April 1843 äfvensom ur öfriga författningar, der likartade stadganden kunna förekomma, af den inskränkning, som vid prestval hittills betungat de konsistoriela pastoraten samt om deras likställande med de regala uti rättigheten att utse fjerde profpredikant.”

Förenämnda motioner sammanfalla med afseende på sin syftning så nära med hvarandra, att Utskottet ansett sig kunna och böra behandla dem i ett gemensamt sammanhang.

Herr *O. Hedengren* föreslår, i fråga om prestval, rösträttens utsträckning till sådane personer, som efter gällande författningar äro röstberättigade vid kyrkostämman, men ej vid förenämnda val. Då nu kyrkostämman är att anse såsom den kyrkliga representationen inom kommunen och då här ifrågavarande personer anses skicklige att deltaga i handläggningen af öfriga kyrkan rörande angelägenheter samt, så vidt Utskottet kunnat finna, omöjligen, till följd af deras ställning, mera än stämmans öfrige ledamöter böra vara i saknad af de egenskaper, hvilka med rätta fordras för deltagande i val af församlingsslärare; så synes i sanning motionären hafva en god grund för sitt yrkande. — Det är nemligen klart, att de kvalifikationer, som i § 16 af nu gällande förordning äro uppställda såsom vilkor för utöfvande af rösträtt vid prestval, omöjligen kunna räknas till sådana, “som med rätta fordras.” Att innehafvandet af ett eller annat slag af fast egendom ej kan skänka innehafvaren en klarare inblick i själavårdens kraf, än de ega, som ej befinna sig i nämnda från ekonomisk synpunkt lyckliga ställning, är ett förhållande, som icke tarfvar någon bevisning, synnerligen sedan det beständes försvarare sjelfve synas hafva öfvergifvit teorien om egendomens och lönebidragets stora betydelse i detta afseende. Den bästa bevisning lemnas dock af förbemälda Kongl. Förordning sjelf, då den i § 21 meddelar rösträtt vid prestsysslors tillsättande inom Lutherska kyrkan åt “främmande kristna religionsbekännare” endast på grund deraf, att de inom en församling ega hus och egendom och därför erlægga vanliga utskylder.

Från förenämnda förslag afviker Herr *Nils Nilssons* yrkande i mom.

2 af motionen N:o 81, i det motionären å ena sidan genom den föreslagna åldersbestämmelsen söker att i betydlig mån inskränka rösträtten och å andra genom villkoret, att den röstberättigade personen skall vara "fast bosatt inom kommunen" uppställer ett stadgande, som efter Utskottets åsigt är ganska obestämdt och mångtydigt. — Då Utskottet ej kan finna något giltigt skäl för den förra bestämmelsen och derjemte anser hvarje tvetydighet i ett lagstadgande såsom högst vådlig; så får Utskottet härmed hemställa, att denna del af Herr Nils Nilssons framställning ej måtte vinna Kammarens bifall.

I mom. b af motionen N:o 10 yrkar Herr O. Hedengren, att den personliga rösträtten i fråga om prestval skal träda i stället för hvad Kongl. Förordningen den 1 April 1843 i § 8 benämner "egendomens röstetal." — Enahanda framställning göres af Herr Nils Nilsson i mom. 3 af motionen N:o 81. Under en tid, då personlighetsprincipen med stor framgång tyckes taga ut sin rätt inom andra områden, vore det i sanning mindre välbetänt, att tillbakavisa den på det kyrkliga, der den onekligen eger de största anspråken på erkännande. Här gäller nemligen ej allenast allt, hvad man i öfrigt kan andraga till dess fördel, utan sjelfva kyrkans fundamentallag — den Heliga Skrift förer oförtydbart dess talan. — Man må tillskrifva förändrade tidsförhållanden huru stor betydelse som helst; så låter dock den vid prestval nu gällande röstskalan omöjligen förlika sig med det Ord, som i fråga om kyrklig ordning måste hafva den afgörande rösten. Dertill kommer att nämnda röstskala, om en utvidgning i rösträtten vinner behörigt godkännande, ej längre kan tillämpas i oförändradt skick, utan kräfver en omarbetning, som den påtagligen ej förtjenar.

Herr O. Hedengren föreslår i mom. c af motionen N:o 10 och Herr N. Nilsson i mom. 3 af motionen N:o 81, att omröstningen vid prestval skall ske med slutna sedlar, och då denna framställning tydligen åsyftar, att, så vidt möjligt är, frigöra valförrättningarne från hvarje obehörig inverkan, i det den slutna omröstningen i väsendtlig mån försvårar den kontroll, som röstvärfvaren städse sträfvar att utöfva öfver sina ofta dyrköpte anhängare, så synes den föreslagna förändringen vara både lämplig och af behofvet påkallad.

I mom. d af motionen N:o 10 har Herr Hedengren föreslagit, att konsistoriela pastorat må, under iakttagande af samma bestämmelser, som för regala pastorat nu äro gällande, få begära fjerde profpredikant. Enahanda yrkanden framställas af Herr N. Nilsson i mom. 1 af motionen N:o 81 samt af Herr Jonas Jonasson i motionen N:o 116.

Herr N. Nilsson yrkar derjemte alternativt, att konsistoriel församling må erhålla rätt, "att utse fjerde profpredikant bland till befordran kompetente

prester inom riket;" men då detta förslag, som berör indigenatsrätten, med afseende å hvars undanrödjande sistlidne Riksdag aflät en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, på hvars pröfning frågan beror, är af beskaffenhet att icke tillhöra Tillfälligt Utskotts behandling; så anser sig Utskottet icke behörigt

att öfver denna del af Herr Nils Nilssons motion yttrande afgifva.

Vidkommande åter förslaget, att konsistoriela församlingar må ega rätt, att, under iakttagande af de bestämmelser, som nu gälla för regala pastorat, utse fjerde profpredikant, så har man äfven deremot uppställt flera betänkligheter. Man har påstått dels att ett sådant stadgande skulle göra hela ansökningsväsendet hos konsistorium till en betydelselös formsak, dels att den likställighet, man ville åstadkomma mellan regala och konsistoriela pastorat, alls ingen likställighet vore; enär det i förra fallet är Kongl. Maj:t och i det sednare församlingen själf, som till sist bestämmer utgången. Utan att underkänna vigten af dessa anmärkningar, kan Utskottet ej tillmäta dem någon afgörande betydelse. Å ena sidan måste väl den större eller mindre verkan, som en ansökan hos konsistorium medför, vara temligen likgiltig bredvid frågan om församlingarnes sannt kristliga utveckling, och å den andra afser den föreslagna reformen väl egentligen icke, att åstadkomma någon slags likställighet mellan regala och konsistoriela pastorat, utan helt enkelt att häfva de svårigheter, som allmänligen måste uppkomma för konsistoriela församlingar, att erhålla en god själavård, så länge deras valfrihet är inskränkt till ett tretal af prestmän, hvilka af ett konsistorium blifvit å förslag uppförde endast på grund af tjensteår eller examensbetyg.

Man klagar ofta öfver församlingarnes brist på urskiljning vid val af själasörjare och använder äfven detta sorgliga förhållande såsom ett argument mot meddelande af en större frihet i detta afseende. Men månne ej denna öfverklagade brist uppkommit deraf, att församlingarne så ofta funnit att ingen urskiljning räckt till för att åstadkomma ett godt val? En ofta upprepad sorglig erfarenhet torde här som annorstädes hafva alstrat liknöjdhet och försoffning. Under sådana förhållanden synes det Utskottet vara den enda lämpliga utvägen, att, vid val af församlingslärare, lägga en vidsträcktare rättighet i församlingens hand och dermed äfven den ansvarsfulla och ofafvisliga förbindelsen att samvetsgrannt använda, hvad man erhållit.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får Utskottet härmed föreslå, att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse, innefattande anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes i nåder stadga de ändringar i Kongl. Förordningen om

prestval den 1 April 1843, att densamma måtte för framtiden komma att innehålla följande bestämmelser:

a) att samtliga medlemmar i konsistorielt eller regalt pastorat, hvilka ega rösträtt å kyrkostämman, må deltaga i prestval;

b) att vid sådant val allenast *en* röst bör tillkomma hvarje röstegande;

c) att alla val till prestsysslor böra med slutna sedlar förrättas; samt

d) att vid val till prestsysslor inom konsistoriela pastorat församlingen, om den det önskar, må ega att begära fjerde profpredikant med iakttagande af de vilkor, som i detta afseende för regala pastorat stadgade äro.

Stockholm den 18 Februari 1868.

På Utskottets vägnar:

A. ROSENQUIST.

---